

Eliška Dusilová

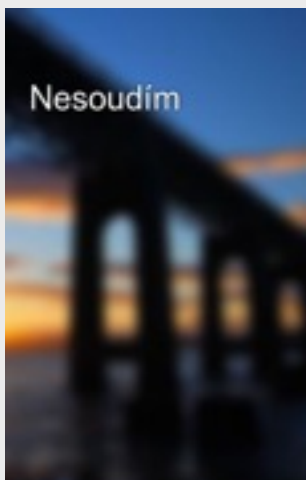
Post Bellum | Příběhy našich sousedů | Paměti národa

Vlastenectví, spolupatřičnost a odvaha se staly její rodině osudnými

Gestapáci vtrhli do domu a ona se schovala pod stůl. Sledovala, jak její rodiče, Josefa a Emílii Bartoňovy, odvedli. Už nikdy je neviděla. Otec byl popraven 2. července 1942 za to, že pomáhal parašutistům z výsadku Silver A, její matka koncem téhož roku zemřela v Osvětimi.

Nikoho neodsuzuju

„Nikdy bych se neodvážila nikoho soudit, hodnotit, jak se měl či neměl v té době chovat.“

Narozena v Pardubicích 10.7.1931.

Vzpomínky na dětství

Eliška Dusilová se narodila 10. července 1931 do rodiny Josefa Bartoně, dětského lékaře z Pardubic. Matka Emílie byla vyučená modistka, ale nepracovala. Byla v domácnosti, starala se o dceru Elišku, o jejího rok staršího bratra Ivana a také o zahradu, ve které byl dokonce i bazén, což v té době nebyvalo běžné. Rodině se žilo dobře. Lékař se ve městě těšil dobré pověsti a měl spoustu vděčných pacientů.

S maminkou a bratrem Ivanem jsme po okolí jezdili na kolech. Táta pro nás připravoval různé sportovní hry. Oba dva byli skvělými rodiči a výbornými kamarády. Měli jsme bazén, věrného foxteriéra, exotické ptačtvo a za války i slepice.

Odpoledne s paní Dusilovou

Na setkání s paní Eliškou Dusilovou jsme se velmi těšili. Před naším setkáním jsme si pečlivě nastudovali její životopis. Každého z nás zaujal její životní osud.

„Vzorem jsou pro mě moji rodiče. Otec, který vím, že nepromluvil a matka, která se chovala velmi statečně.“

Těmito slovy začíná vyprávění svého životního příběhu paní Eliška Dusilová. Přiblížíte nám Vaše vzpomínky na období dětství?

„Naše maminka Emílie Bartoňová se vyučila modistkou, ale nepracovala. Starala se o zahradu, kde jsme měli i bazén a s láskou pečovala o mě a mého bratra Ivana. Říkala nám Enka a Vánek. Rodiče nás vychovávali k vlastenectví, odmala jsme četli knihy Aloise Jiráska a jeho postavy byly pro nás vzorem. Viděli jsme v nich naše rodiče.“

„S mámou jsme byly opravdu kamarádky, Pardubice - rovinka, tak jsme jezdili na kolech, koupat se. Táta, ten byl taky kamarád a byla s ním obrovská legrace. Vždy nám natáhl špagát a skákali jsme do výšky. Měli jsme psa, měli jsme malé papoušky, slepice.“

Změnil se život vaší rodiny za protektorátu Čechy a Morava?

„To bylo takové napětí obrovské v rodině, kdy někdo večer zazvonil a máma se sebou trhla a řekla: „Ježíš, už jsou tady!“, tak to jsme cítili velmi intenzivně.“

Vzpomínáte si na moment, kdy jste si v dětství poprvé uvědomila, že Židé začali být za protektorátu postupně vyřazováni z hospodářského a kulturního života?

„Měla jsem nejlepší kamarádku Židovku. Bylo to zlé, protože jsme se mohly scházet jenom večer a pak ona postupně nemohla do školy. Dělaty jsme si takové plány, protože věděla, že půjde pryč, tak jsme si říkaly: „hele, až mi napíšeš červenou tužkou, tak budu vědět, že se máš dobře“, no.. ale šla rovnou do plynu.“

Staly se vlastenectví, spolupatričnost a odvaha vaší rodině osudnými?

„Vzpomínám si na rok 1938, kdy byla mobilizace. Jak si

Památka na rodiče

„Světlé památce našeho občana MuDr. Josefa Bartoňe odborného dětského lékaře v Pardubicích, který byl za války pro vlasteneckou činnost dne 2. července 1942 v pardubickém zámečku německými okupanty umučen. jeho choť zemřela dne 23. prosince 1942 v plynové komoře v Osvětimi“.

Poslední dopis od maminky

táta oblékl uniformu. Doposud mám před očima to jeho obrovské odhodlání a já jsem přesvědčena, že do toho měl jít.”

Váš otec pomáhal parašutistům, kteří se na Pardubicko dostali v rámci výsadku Silver A. Pomáhal jim získat informace a udržovat další kontakty. Máte nějaké vzpomínky na toto období?

„Tebdy jsem samozřejmě netušila, že můj otec je zapojen do odboje. Přesněji, že pomáhá parašutistům. Otec jezdil na návštěvy k pacientům. Občas jsem jezdila s ním. Někdy mě nechal v autě, vystoupil na odlehlém místě úplně mimo civilizaci a někam šel. Já myslím, že tam byly nějaké mrtvé schránky. To mi bylo divné. Pak dával znamení. Asi to bylo vůči jednomu z odbojářů, který bydlel v zorném poli přes naši zabradu. Rozsvěcel a zhasínal. Připadlo mi to nepochopitelné. Také si vzpomínám, že do ordinace za otcem chodili mladí muži. Bylo mi divné, že tito pacienti chodili bez dětí, když byl tatínek dětský lékař.“

Víte jak se váš otec s parašutisty seznámil?

„To bylo přes pana Krupku. Když seskočili Silver A - Bartoš, Valčík a ostatní, tak hledali podle adres, které měli.“

Ordinací vašeho otce prošel i Karel Čurda, který nevydržel tlak represí a celou pardubickou skupinu udal. Jak probíhalo jejich zatčení?

„Táta společně s maminkou byli gestapem zatčeni dne 20. června 1942. Myslela jsem si, že gestapáci přišli do naší rodiny krást. Dostala jsem šílený nápad. Uvědomila jsem si, že maminka má cenné šperky. Když odešli, tak jsem vzala kufírek, do něj ty šperky dala a odnesla jsem to rodině spolužačky. Takovému nebezpečí jsem je vystavila. Přijali to. Už věděli, co se u nás stalo. Nakonec to bylo to jediné, co mi po mamince zůstalo.“

„Když odvedli naše rodiče, tak jsme se bratrem bezradně toulali po ulici. Všimla si nás služebná rodiny Hakových ze sousedství a vzala nás s sebou k nim. Možná nám tím zachránila život.“

Celý život jste odmítala vstupit do KSČ. Měla jste kvůli tomu nějaké potíže?

„Ne. Ne. Ne. Mě přišel zvat kolega, o kterém jsem věděla, že to nebude reprodukovat a já mu to řekla takovým způsobem, že už mě nikdy nepřišli zvat. Neb jsem se zmínila o zločinecké organizaci.“

„Masové organizace se mi hnusí, dodnes.“

Z rodinného archívu

Eliška Dusilová v roce 1940

Eliška s otcem

MUDr. Josef Bartoň ve vojenské uniformě v době mobilizace

Máte v sobě zášť vůči lidem, kteří zradili vašeho tátu?

„Nikoho neodsuzuju. Nikoho, kdo promluvil, protože když se nedostal do takové situace do jaké se dostali ti lidé, nikdo nemá právo soudit. Co z koho gestapo vymlátilo. Nikdo nemá. Kdo to neprožil a pokud odolal, hluboce se skláním.“

Zpracovali: Kateřina Truchlá, Martin Kikar, Natálie Kučková, Jakub Kyncl, Tadeáš Freisler

PAMĚŤ NÁRODA